

R. P. Thomæ Tamburini È Societate Jesu Opera Omnia

Tamburini, Tommaso

Lugduni, 1689

Caput I. Quid sit furtum?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78172](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78172)

re, verum, & immemorabilem divino etiam firmatam eloquio *jud. cap. 11.* & sanctorum Patrum unanimi consensu, cum nec sententias, nec praejudicia proferant, ipsi videant, Perlege, si placet, tradita *dist. 4. q. 4. segg.* Intelleges quia in tam longinquo tempore praescribitur titulus, & bona fides, nam mala fides nunquam praescribit.

29. Non ignoro, Causidicos, repulsam aliquando meritis tulisse, qui nudam praescriptionem veris titulis objecerunt, quali temporis beneficium id juris tribuat, ut Actor expellatur; Martinus vero Rex, contra, temporis amissionem Scripturarum, titulorum, & eorum, in quibus exceptio possidentis fundatur, adjungit, & hoc pacto exceptio fundata in legitimo titulo deperdito, & amisso ex illo tempore in diem continuatae possessionis pacifice per 30. annos; sicut in immemorabili allegatur titulus penes nos sub nulla lege exhibendi manens; & ita satisfit praemissis citatis à Domino Doctore scribente, & Intrigliolo, ut diximus *decis. 90.91. usque ad fin. r. 1. & decis. 8. num. 35. tom. 2. iterum tom. 1. decis. 8. n. 37. in fine*; ubi notavi quod Castillus in senectute ann. 1630. decidit pro praescriptione.

30. Qua accepta distinctione, decisum est sapienter contra proprietarios repetentes res censui reservativo subiectas, ac per immemorabile tempus possedissas, non apparente etiam Paulina, vel illa vitiosa, non exhibita tamen per possidorem, ut pro Cardinali de Torres contra Archiepiscopum Panormitanum; pro Principe Cato contra Archidiaconum Montis Regalis; pro Mastrillo, & Algaria contra Cantorem Regij Palatii.

31. Verius est ergo assumptum, ne in Sicilia rejectam praescriptionem dicamus: nam illa ratio Pragmaticae summariae, & de plano, in promptu, ac bene rejicitur inscriptio Paternitatis vestrae: modum enim procedendi respicit, & ideo praescriptionem generatim in exceptionibus oppositam rejicit, quando in vim dilatoriae opponitur cum dilatoriis similibus: sed quando, ut aiunt Causidici, ad negotij totius peremptionem adducitur, & formatur inde obstaculum, quod articulum dicunt, tunc Pragmatica ad aliam ita oppositam non porrigitur.

32. Non mirum, lege praecipiente, & bonam fidem, ac justam, indubitataque conscientiam, atque undique quietam, & tutam inducente, possidens nec restituere sponte, nec impetratus teneatur: nam nullam habere potest alieni conscientiam, si lex principis justa, & sancta rem facit illius, quae, & dominia, & possessiones mutare potest.

D. Marins Cutell.

TRACTATUS II.

De Furto.

CAPVT I.

Quid sit Furtum.

1. Furtum Theologicum, est ex DD. *mox citandis* acceptio, seu contractatio rei alienae externae sine vi, invito notabiliter Domino.

Dixi primò, (acceptio rei alienae) qui enim rem suam ab alio injustè detentam accipit, non furatur: Qui item damnum facit alicui, nihil ab ipso sibi applicando, ut si ejus comburat segetes, quamvis contrahat obligationem restituendi, tamen non dicitur propriè furari, sed damnificare. Ita de Lugo *r. 1. de just. d. 16. sect. 1. num. 5.* In hac eadem particula comprehenditur retentio, injusta ex Mol. *tom. 3. d. 681. a num. 16.* quando enim supervenit mala fides post rem à te bona fide, ut tuam possedissam, incipis rem injustè possidere, quae possessio

est continuata quaedam ablatio, seu acceptio; nam propterea in definitione additum est illud (vel contractatio) haec enim vox aptius significat ejusmodi injustam retentionem. Denique eadem particula (rei alienae) indicat usum injustum rei. Ita Bonac. *de rest. in part. d. 2. p. 3. num. 1.* Oppignerasti Petro, v.g. vas argenteum locasti domum, non potes illa, invito Petro ulupere quia quoad usum, res aliena est, non tua.

2. Dixi secundò, (Rei externae) Si quis enim possidet te scientiam, vel furetur artificium secretum de aliqua arte, vel medicamento, propriè furtum non committeret, quamvis si damnum sic tibi injustè retineret, damnificationem faceret cum obligatione restitutionis illati damni. Hinc etiam fit, ut si quis furripere hominem liberum, hoc est, sibi illum pro servo accipere non diceretur illum propriè furari. Ita de Lugo *ibid. num. 18.* quia ejusmodi injustitia est contra bonum corporis non contra bona externa. Non ita si furum mancipium ab ejus Domino; mancipia enim comparantur inter Dominorum externa bona. Furari filium Patre aliqui putant esse verum furtum, quia Patris potestatem habet in filiis: ita Val. Turr. apud eundem *cap. 1. de abiliis puto cum Mol. l. c. n. 14. Less. cap. 12. d. 2. n. 3.* damnaficatorem, quia ex una parte filius non comparatur inter externa Patris bona, & ex alia cum propriè accipere non potestur Pater servituti, & commoditate, per similibus, damnum patitur absque dubitatione Patris.

3. Dixi tertio, (sine vi) hac enim posita, confutatur alia species peccati, nempe rapina, quae ultra furtum addit violentiam in personam Domini. Sic Mol. *ibid. d. 683.* Quod si sciente, vel vidente Domino aliquis ab illo sine vi furripias, furtum committes, non rapinam, ut solet evenire, quando Dominus servo furtum perimit ut illum in furto comprehendar, puniatque. An id si furtum, dixi *supra d. 5. q. 4. a num. 2.* Vis autem hac non solum infertur manibus, sed etiam verbis, puta minis, percussioneque metus, unde Grassator in via incurriturum mortis, si ei dones pecuniam, rapinam sine dubio committit; & Molina *ibid. num. 4.* etiam addit malitiam rapinae inueniri, quando subditi tributa iniqua solvant vel Principibus sua donant, si coacti metu injulio solvant. Injusto, inquam; nam cum vis rapinae constitutus debeat afferre injuriam, injustus debet de metu.

4. Dixi quartò, (invito Domino) nam non est furtum ex Bonac. *de rest. in part. d. 2. quæst. 8. part. num. 1.* si probabilem rationem habes putandi Dominum Consentire; Hoc modo frequentissimè excoluntur peccato Amici, Filij, Conjuges, Servi aliquid non inde grave, spectatis ejusdemque facultatibus, aliisque circumstantiis, invicem accipientes. Dico (probo) bitem rapinam nam si vel dubius sis, vel nescias, An Dominus invito, invitum praesumere cum debes, cum ex frequentier contingentibus sciamus, neminem sua vel dispergere. Ita Sà, Sylvest. Valsq. aliique apud Mol. *d. 686. num. 12. fin. & apud Sanch. in Dec. l. 7. cap. 19. num. 1. fine.*

5. Dixi quintò, (rationabiliter invito) nam furtum non committit is, qui rem alienam auferit, ex Bonac. *ibid.* aliisque passim, ad suam iustam compensationem nec qui existit in extrema, & per aliquos etiam, in gravi necessitate: sic Nau. Less. Fill. quos refert, non sequatur Bonac. *ibid. d. 9. p. 3. num. 5.* nec qui gladius verbi gratia, vel librum haereticum à Domino auferat is hominem occidat, neve haereses legat, sic Bonac. *d. 2. q. 8. p. 1. num. 1.* quia tunc irrationabiliter invitum est Dominus. Idem puto cum Bona. *ibid.* si uxor, vel filius auferant pecuniam, vel quid simile à Patre, ne scortum ludarique, &c.

6. Petes: Cur furtum hactenus explicatum vocamus num. 1. Theologicum, Respondeo, quia hoc, in fine conscientiae, Theologi pro vero furto habent: nam per risconsulti multa, quae in conscientia vera sunt foras prolunt habere pro furtis, & aliquando miniori per

Cap. 11. de iust. tom. 1. de iust. Vnde Doctores apud de Lugo, tom. 1. de iust. Controversia 1. n. 3. intelligi de furto

Quare illud hic notum fit, intelligi de furto
Theologico, non de Civili, quoties fulminatur excom-
municatio, vel reservatio contra furtum. Hinc omnes ij,
qui furantur res immobiles, licet fures apud Juripetitos
non reputantur, volentes furtum semper esse de re mo-
bili appetunt, volentes furtum aditatem desunt, ante-
quam hic ij, qui expliant hæreditatem adeant. Hinc qui, cum sit Con-
jugii hæres hæreditatem adeat. Hinc qui, cum sit Con-
jugii hæres bona sui Conjugii, sive demortui, sive viuen-
tis Hinc, qui Tutores usurpant pupilli bona, omnes, in-
juriam, hi, cum à Theologis reputentur pro veris furibus.
Non ita reputantur à Juripetitis, l. 2. & tot. ff. de
ex. expl. hered. l. adversus, c. de crim. expl. her. c. ff. &
non ita reputantur, l. 1. & 2 ff. de Tutela, & ratio-
ne tradend. si, in ex communicatione includunt, &
in reservationem, si hæ contra furantes forte sint impos-
sibiles, l. de Lugo. r. de just. d. 16. sect. 1. n. 4. Non ita, qui
committunt, vel qui personam liberam, vel qui filium fur-
tis, vel qui censum non solvi, &c. hi enim, etiam in
foro conscientie, & apud Theologos, non sunt, vt
modo vidimus, veri fures, quamvis contra iustitiam

precatur, &c.
q. Sollemne de retentione injusta dubitari possit, de
q. Admittere sic erit distinguendum : Si accepisti rem
incommodatam bona fide, & deinde superveniat cognitio
rem alienam esse, & tu tamen adhuc illam retines, nec
illam alienum consumpsisti, sicuti peccas ut *supra* dixi, verò
si peccato furti, fit in excommunicationem, vel refer-
tione fulminatus contra furantes incidis. At si res
jam consumpta est, nec inveniri habere nisi ejus valo-
rem, vel partem eius, in quibus ditior factus es, & ta-
men non restituisti, cum cerè deberes, peccas quidem;
At non propter peccatum furti, sed damnificatione, atque
solito non incurris dictas penas : Ratio est, quia quan-
do accepisti, non fur fuisti, propter bonam fidem;
modo nec fur es, quia valor ille rei alienæ con- sum-
ptæ, vel id quod locupletior factus es, tua sunt, & so-
lum debes dominum ex illa consumptione rei suæ
damnificatum servare indemnem, juxta valorem, qui in
te invenitur.

CAPVT 15.

De quantitate furti sufficientis ad mortale
inter extraneos.

Semper mihi in sedit animo sententia docens, ejus-
modi quantitatem desumendam esse respectu
de personam Domini rei acceptæ. Ratio est, quia furti-
militia fundatur in duobus, nempe in desimento, quod
passio fit, et in ejusdem proximi rationabili in-
novatione. At, quò documentum fit notabile, quodque
Dominus sit rationabiliter invitus; dependet essentia-
liter, uti quoque, ab ipsa condicione personæ, à qua
res auferitur, vix ex pater; nam propterea mox, ex
communem sententia, dicimus, majorem requiri quanti-
tatem ad mortale, quando furtum committitur per mor-
talem, quæque interpolatæ vices, quam quando simul, quia
minimus Dominus est nocuumentum, minusque est invi-
tus. Minus ibi, quàm hic. Non potest ergo decre-
re quantitas sufficiens ad constituendum peccatum mor-
tale, nisi ejusmodi conditio personæ diligenter in-
spectetur.

2. Hoc posito, tres personarum conditiones statuō; pauperes, divites, & medios inter hos, quas personarum communē vocamus: Si à pauperē auctas unum, vel duos Regales, vel Julios (unum Regale continet Tarentum unum, & circiter grana quinque monetæ Siculæ) peccabis mortaliter; Si à valde ditē fureis unum circiter aureum, (seu septem) (quod tarentis duodecim continet) nostræ monetæ Siculæ) peccabis item

mortaliter; solum facere, propter rationem dictam *n. 7. procedens*, a diuino Principe nisi duos, vel tres aureos fueris, fortasse te non peccaturum mortaliter. Si denique clam accipias a communi persona quatuor, vel quinque Regales, seu Iulios, seu tarenos quinque, vel sex Seculari moneta, mortaliter peccabis. Quod si a predictis minus fueris, quam quod dictum est, solum peccabis venialiter. Neque te offendant illud (vel) quod semper appofuimus: nam cum tota hæc fuit malitia, ut dictum est, dependet a qualitate personæ, semper illam præ oculis habere debes, vt prudenti moralique iudicio, quod varium esse solet, decernas, quale peccatum committatur. Ratio ergo nostræ doctrinæ est, quia, qui illi iuratus a predictis, notabile nocumentum isdem immediate infert, unde ipsi rationabiliter sint invitati, secdm non item. Hanc doctrinam sequuntur Petr. Arrag. *1. 2. q. 66. art. 2.* Petr. Nau. *1. 1. de res. cap. 1. n. 39.* Ioan. Mend. *C. de res. q. 10. fauētque Sotus 1. 1. de iust. q. 3. art. 3.* apud Bartholomæum a S. Faustino mox citan. vide etiam Bonac. *de res. in part. d. 2. quest. 8. pr. 1. num. 7.* legē Lessium, *lib. 2. cap. 12. num. 29.* qui probare contendit, unum aureum, etiam in Rege diuino, afferre ex se grave nocumentum.

3. Dixi (immediatè) nam si aliud dānnum ex tali acceptione consequitur illi, à quo rem surripuisti, ut si abstulisti acum ab eo, qui ob eius carentiam, blasphemavi vel ab eo, cui cessavit grave luctum, vel grave dānnum emerit, peccasses quidem mortaliter: at non ob ipsum immediatum furtum acus, sed live ob scandalum, quia nulla excusante necessitate fuisti causa blasphemiz, si illam prævidisti, sive ob consequens grave dānnum, quod certe non est propriè furtum, sed, ut *supra* vidimus, damnificatio. Hinc, si fuisset imposita excommunicatio, vel reservatio contra furtum, illas non incurrisses, quia propriè furtum grave, dum solum acum furatus es, non commisisti.

4. Aliqui, ut Navarrus quantitatem sufficientem ad mortale putant esse dimidium Regale, seu Iulium: Alij, ut Toletus, unum Iulium: Alij, ut idem Toletus, duos: Alij, ut Valentia, tres: Alij quatuor, ut idem Val. Alij a communibus personis quinque, ut Joan. Med. Alij a Rege dissimilo centum aureos, ut Bannes: Alij tantum pecunie valorem, quanta in unoquoque loco solent conducí opera fossoris unius diei, sicut Molina: Alij quantum est valor unius gallinæ, ut Cordub. Hi omnes citantur à Barth. à sancto Fausto, in *Thef. Reg. lib. 8. quæst. 133. et in pec. Conf. d. 44. quæst. 51.* De parvitate hujus materie lege ite Dicastill. lib. 2. de *just. iustit. d. 6. dub. 2.* Sed certè tanta varietas sententiarum nonnisi in consuetudine doctrina fundari potuit, quia scilicet, si Doctores confluerint (probabiliter, necne, ipsi viderint) eam quantitatem afferre nocuum mentum grave, & involuntarium Domini, illa minor non afferre.

CAPVT III.

De furtis modicis successive continuatis.

1. **T**riplici modo; quantum ad nos pertinet, modi-
ca furta usurpare contingit. Primò, Modica, per
interruptas vices, ab vno, eodemque furtiundo, ve-
rum, ita ut per priora furta non perveniat ad damnum
notabile proximi; pertineat, per posteriora. Secundò,
modica furando à multis, modò his, modò illis, non per-
venientia ad damnum grave ipsorum, verum ita, ut hæc
modica unita faciant notabilem quantitatem, & notabi-
le lucrum afferant furi. Tertiò, si multi modicum quidem
ab vno, eodemque auferant, singuli, sed cum notabili
huius damno: cum interim ipsi singuli modicum quid-
dumtaxat acceperint.